ט: משקין בית השלחין פרק ראשון מועד קטן

כאן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים. עמיית מלוה עדיף שהרי מפסיקין אפילו לר"ש בן יוחי לעשה סוכה ולולב כדאמר׳ בירושלמי אבל בהספקה דתפלה [5] וק"ש אין מפסיקין לר"ש בן יוחי (ג א) ובירושלמי(ו) זה שנינו וזה שנינו ואין מפסיקין שנינו מפני שנינו:

פוקסת. פי׳ בקונטרס מתקנת שער שלא יתפזר וקשה דבפרק המלניע (שבת דף נד: ושם) אמר (ד) דמתחייב בשבת משום טויה ועוד דסורקת ה"ל למיתני כמו גבי גזיר (מיר מב.) וכפ׳ קמא דכתובות (דף ד: ושם) (ה) פירש בקונטרס קלינעת שער וקשין דבפרק המלניע שוה גוללת ופוקסת ואין לפרש מעברת סרק על פניה דהכא תני תרוייהו וגם כפ׳ (ו) קמא דכתובות ויש לפרש דמתקנת שערה בידיה חוץ לגיעף וריב"א מפרש שותת חוטין של בלק (ה) (דקין) על פניה להאדים הבשר והיינו טוייה והאי דקולא ליה בירושלמי לוגע שהוא מאדים הבשר וגנין נמי שייך בתיקון האשה למאי דמפורש סוף המלניע (שבת דף נה.) משום טוה ומייתי קלא דויכן את הלגלג: **סטכת.** בפרק כל הקרבנות (מנחות דף פו.) מפרש דשמן המור הוא סטכת וכפ׳ קמא דמגילה (דף יג.) מאי שמן המור רב הונא אמר רבי חייא סטכת:

ההדיוט

כאן במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים הדר יתבי וקא מבעי להו כתיב [1]יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה הא חפצי שמים ישוו בה וכתיב [2]כל חפצים לא ישוו בה דאפילו חפצי שמים לא ישוו בה כאן [א]במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים כאן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים אמרו ליה מאי בעית הכא אמר להו דאמר לי אבא זיל גביהו דליברכוך אמרו ליה יהא רעוא דתזרע ולא תחצד תעייל ולא תיפוק תיפוק ולא תעייל ליחרוב ביתך וליתוב אושפיזך לבלבל פתורך ולא תחזי שתא חדתא כי אתא לגבי אבוה א"ל לא מבעיא דברוכי לא בירכן אבל צעורי צעורן א"ל מאי אמרו לך הכי והכי אמרו לי א"ל הנך כולהו ברכתא נינהו תזרע ולא תחצד תוליד בנים ולא יאמותו תעייל ולא תיפוק תעייל כלתא ולא לימותו בנך דליפקון תיפוק ולא תעייל תוליד בנתא ולא יאמותו גובריהו וליהדרו לותיך ליחרוב ביתך וליתוב אושפיזך דהאי עלמא אושפיזך וההיא עלמא ביתא דכתיב [3]קרבם בתימו לעולם אל תקרי קרבם אלא קברם לבלבל פתורך בבני ובנתא ולא תיחזי שתא חדתא דלא תמות אנתך ולא תנסב אינתתא אחריתי ר׳ שמעון בן חלפתא אפטר מיניה דרב א"ל [ב](אבוה) זיל לגביה דליברכך א"ל יהא רעוא דלא תבייש ולא תתבייש [ג]אתא גבי אבוה א"ל מאי אמר לך א"ל מילין בעלמא הוא דאמר לי א"ל ברכך ברכתא דברכן קודשא בריך הוא לישראל ותנא בה דכתיב [4]ואכלתם אכול ושבוע והללתם וגו׳ ולא יבושו עמי לעולם וידעתם כי בקרב ישראל אני וגו׳ ולא יבושו עמי לעולם: ועושה אשה תכשיטיה: ת"ר [5]אלו הן תכשיטי נשים כוחלת ופוקסת ומעבירה [ד](סרק) על פניה ואיכא דאמרי מעברת [א] סרק על פניה של מטה רבי חסדא מקשטא באנפי כלתה יתיב רב הונא בר חיננא קמיה דרב חסדא ויתיב וקאמר לא שנו אלא ילדה אבל זקנה לא א"ל האלהים אפילו אמך ואפילו אימא דאימך ואפילו עומדת על קברה דאמרי אינשי בת שיתין בבת שית לקל טבלא דהטא: ר׳ יהודה אומר לא תסוד: תניא רבי יהודה אומר [6]אשה לא תסוד [ה] מפני שניוול הוא לה ומודה ר׳ יהודה [6]בסיד שיכולה לקפלו במועד שטופלתו במועד שאע"פ שמצירה היא עכשיו שמחה היא לאחר זמן ומי אית ליה לרבי יהודה האי סברא והתנן [7]רבי יהודה אומר נפרעין מהן מפני שמצר [8]אמרו לו אע"פ שמצר עכשיו שמח הוא לאחר זמן אמר רב נחמן בר יצחק הנח להלכות מועד דכולהו מצר עכשיו ושמח לאחר זמן בינהו רבינא אמר כותי לענין פרעון לעולם מצר [9]אמר רב יהודה בנות ישראל שהגיעו לפירקן ולא הגיעו לשנים עניות טופלות אותן בסיד עשירות טופלות אותן בסולת בנות מלכים בשמן המור שנאמר [5]ששה חדשים בשמן המור [10]מאי שמן המור רב הונא בר חייא אמר סטכת [11]רב ירמיה בר אמי אמר שמן זית שלא הביא שליש תניא רבי יהודה אומר אנפיקינון שמן זית שלא הביא שליש ולמה סכין אותו שמשיר את השער ומעדן את הבשר [12]רב ביבי הוה ליה ברתא טפלה אבר אבר שקל בה ד׳ מאה זוזי הוה ההוא כותי בשבבותיה דה"ל ברתא טפלה בחד זמנא ומתה אמר קטלא ביבי לברתי אמר רב נחמן רב ביבי דשתי שיכרא בעיין בנתיה טפלא אנן דלא שתינן שיכרא לא בעיין בנתין טפלא:

ההדיוט

הלי סכרא דמשוס שמיגר עכשיו שרי והיכי אית ליה הלי סכרא גבי טפול אע"ג שהיא מצירה עכשיו שמחה היא לאחר זמן: **הנח להלכות מועד.** להכי מ"ר יהודה הכא דשרי אע"פ שהיא מצירה כו׳: **דכולהו הלכות מועד.** דשרי משוס הלי טעמא נמי שרו כגון אפיה וכיסול דמלער השמא כשהוא אופה ומכשל ולהכי שרי דשמא הוא כשהוא אוכל אפייתו וכיסולו כי"ש: **כותי לענין מילר.** שפורע ולהכי לא אית ליה לר׳ יהודה התם אע"פ שמיגר שמח וכו׳ אבל לענין גבי טפול אית ליה לר׳ יהודה אע"פ שמצירה עכשיו שמחה לאחר זמן: **שהגיעו לפירקן.** לשיער: **ולא הגיעו לשנים.** שאינן בנות י"ב שנה ויום אחד שעדיין אינו דין שיהא להן שער וכוסות על כך: **עניות טופלות.** השיער בסיד ומשירות אותן: **אנפיקינון.** היינו אנפיקינון דקתני התם במנחות (דף פה:) אנפיקינון לא יפיה היינו אותו שמן שעושין מזיתים: **שלא הכיאו שלים.** שלא ניטלו שלים: **ולמה סכין אותו.** אבל הני קא מהדר דקאמר טופלין כו׳: **ושקל כה ארבע מאה זוזי.** שנתייפת ונטל מבעלה כך: **טפלה כולה בחד זימנא.** דסכר למיעבד כרב ביבי ומתה: **בעיין בנתין טפלא.** דשכר מגדל השער ומעבה את הבשר:

תופר

וכמלוה שא"א לעשותה ע"י אחרים. אל תפלם אלא מלוה שבא לידך בין גדולה בין קטנה עשה: **וכל חפציך לא ישוו בה.** שתבטל כל חפציך בשביל שתעסוק במורה: **חפצי שמים ישוו בה.** שאם יש לך לעסוק במלוה מבטל תלמוד תורה ועסוק במלוה: **דאפילו חפצי שמים לא.** דמבטל מלוה ועוסק בתלמוד תורה: **תעייל ולא תיפוק תיפוק ולא תעייל.** משמע ליה בסמורה תעייל ולא תיפוק שתביא סמורה ולא תמכרנה תיפוק ולא תעייל שמוציא בסמורה במקום אחר ולא תביאנה: **תעייל כלתא.** שדרך כלתא הולכת אצל הבעל: **ולא תיפוק.** דלא לימות בנך דהדרי נפקי מיניך והדרי לבי נשייהו: **שתא חדתא.** זו שנה ראשונה של נישואין דכתיב כי יקח איש אשה חדשה לא יצא וגו׳ (דברים כד): **ליחרב ביתך.** בית קברתך דלא תמות אלא תחיה לאורך ימים: **לא תבוז ולא תתביש.** לא תיבוז אחריני כדי שלא תתביש שלא תבא לידי כך פן תתביש: **ותא כה.** ושנה בה לא יבושו עמי לעולם והייני לא תביש ולא תתביש: **כוחלת.** נותנת כחול בין עיניה כדי שדומות נאים: **פוקסת.** ממלקת שערה לכאן ולכאן(ד): **ומעברת סרק על פניה.** סם אחד(ה) כדי שתראה אדומה: **סכין על פניה של מטה.** כדי להעביר שער של מטה: **היפה מיקשטא.** כי הני קשוטין כדאמר הכא: **באנפי כלתה.** שהיתה לה כלה שהיא אשת בנה: **לא שנו.** הא דאמר עושה אשה תכשיטיה: **אלא ילדה.** כמורה שדרכה בכך ולהכי הוי לה שמחה במועד: **אבל זקינה לא.** והיכי עבדא אשתך הכי דמיקשטא הא הויא זקינה: **ואפילו עומדת על פתח קברה.** שריא להתקשט: **לקל עבלא דהטא.** פירוש קשקוש הזוג ר"ל מיני זמר דהילולא וכי היכי דליהטא ילדה בת שית לקל הילולא הכי עבדא (ה) בת שיתין והכי נמי מיקשטא: **שניוול הוא לה.** שגנאי הוא לה וניוול בסיד ומלטערת בסיד: **שיכולה לקפלו במועד.** אע"פ שהיא מצוולת בסיד: **שמחה היא לאחר זמן.** במועד לסוף המועד לאחר שקפלתו את הסיד שטופלה לפי שמשיר את השער ומעדן את הבשר והואיל דהאי סיד משמתחה לאחר זמן להכי שרי לה לטופלו במועד אע"פ שהיא מצירה עכשיו: **ומי אית ליה לרבי יהודה הלי סברא.** אע"ג שהיא מצירה עכשיו שמחה וכו׳: **נפרעים מהם.** מהכותים ביום חגם מפני שהוא מצער לכל אדם שפורע מילר אבל לא משלמים להם ממון ביום חגם לפי שמשמחם ביום חגם ומודה לע"ז כדפי׳ במס׳ ע"ז: **שמח הוא לאחר זמן.** שפרע לו ואמאי נפרע מהן אבל לרבי יהודה לא אית ליה הלי סברא דמשוס שמיגר עכשיו שרי והיכי אית ליה הלי סברא גבי טפול אע"ג שהיא מצירה עכשיו שמחה היא לאחר זמן: **הנח להלכות מועד.** דשרי אע"פ שהיא מצירה כו׳: **כותי לענין מילר.** שפורע ולהכי לא אית ליה לר׳ יהודה התם אע"פ שמיגר שמח וכו׳ אבל לענין גבי טפול אית ליה לר׳ יהודה אע"פ שמצירה עכשיו שמחה לאחר זמן: **שהגיעו לפירקן.** לשיער: **ולא הגיעו לשנים.** שאינן בנות י"ב שנה ויום אחד שעדיין אינו דין שיהא להן שער וכוסות על כך: **עניות טופלות.** השיער בסיד ומשירות אותן: **אנפיקינון.** היינו אנפיקינון דקתני התם במנחות (דף פה:) אנפיקינון לא יפיה היינו אותו שמן שעושין מזיתים: **שלא הכיאו שלים.** שלא ניטלו שלים: **ולמה סכין אותו.** אבל הני קא מהדר דקאמר טופלין כו׳: **ושקל כה ארבע מאה זוזי.** שנתייפת ונטל מבעלה כך: **טפלה כולה בחד זימנא.** דסכר למיעבד כרב ביבי ומתה: **בעיין בנתין טפלא.** דשכר מגדל השער ומעבה את הבשר:

שהיתה לבעל כמועד מילר הוא כאותה שעה, כגון שחיטה ותיקון כעודה יכמרו לו משוס שמחה דלאחר זמן שבתוך המועד (ע"ז ז:). שהרגיעו לפירקן ולא הגיעו לשנים. שהיאלו שני שערות ולא כלו לגמרי שנים הרגיעו לכך, ומתכיעות בדבר (שבת פ: וכע"ז פסחים חג.). **טופלות.** מוסמות (שבת שם) ומגיר את הסער (פסחים שם). **סטכת.** לא לאיפקרם (שם) לו: שקורין בלמ"ל (מנחות פו.). **ולמה סכין אותו.** היינו שמן המור (שבת פ:). שמשיר את השער. לפי שהוא נוטר יש בו כח (מנחות פו.). **ומערן את הבשר.** מלהיב (מגילה יג. ובב"ק הנ"ל) ומצריכ"ל (פסחים שם). **טפלה.** כבוד (שבת שם). **שקל בה ד׳ מאה זוזי.** שנתייפה וקפלו עליה המהוגנין לה ונתנו לו ממון (שם). **דשתי שיכרא.** הסכר מחמיר ומרבה שיער (שם).

א) מיי׳ פ״ג מהלכות מ״מ הלכה ד:
סו ב ג) מיי׳ פ״ז מהל׳ יום טוב הלכה כ ממג לאוין עה טוש״ע מ״מ סי׳ תקמו סעיף ה:
סו ד מיי׳ פ״ט מהלכות ע״ז הלכה ח ממג לאוין מה טוש״ע י״ד סי׳ קמח סעיף ח:

תורה אור השלם

1. יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכֹל חֲפָצַיִךְ לֹא יִשְׁווּ בָהּ: משלי ג טו
2. כִּי טוֹבָה חָכְמָה מִפְּנִינִים וְכֹל חֲפָצִים לֹא יִשְׁווּ בָהּ: משלי ח יא
3. קִרְבָם בְּתִימוֹ לְעוֹלָם מִשְׁכְּנֹתָם לְדֹר וָדֹר קָרְאוּ בִשְׁמוֹתָם עֲלֵי אֲדָמוֹת: תהלים מט יב
4. וַאֲכַלְתֶּם אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהִלַּלְתֶּם אֵת שֵׁם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם: וִידַעְתֶּם כִּי בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אָנִי וַאֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְאֵין עוֹד וְלֹא יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם: יואל ב כו-כז
5. וּבְהַגִּיעַ תֹּר נַעֲרָה וְנַעֲרָה לָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוֹשׁ מִקֵּץ הְיוֹת לָהּ כְּדָת הַנָּשִׁים שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּי כֵן יִמְלְאוּ יְמֵי מְרוּקֵיהֶן שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּשֶׁמֶן הַמֹּר וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בַּבְּשָׂמִים וּבְתַמְרוּקֵי הַנָּשִׁים: אסתר ב יב

רבינו חננאל

אבל מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, אורת חיים פן חפלס. תוב כתיב, יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה, הא חפצי שמים ישוו בה במצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, וכל חפצים לא ישוו בה במצוה (שאי אפשר) [שאפשר] לעשותה על ידי אחרים. אמר להו אבא שדרני לגביכו דתיברכון יתי, אמרו ליה תהא רעוא דתזרע ולא תתחצד, פי׳ דתוליד בנים ולא תקברם. תעיל ולא תפיק, תעיל כלתך לביתך ולא תוציאם. תפיק ולא תעיל, תוציא בנות לבית בעליהן ולא יאמותו בעליהן רישובו אליך. ליחרב ביתך וליתיב אושפיזך, פי׳ יהיה ביתך חריבה והוא מקום קברך שאתה עתיד להקבר בו כי הוא ביתו של אדם, כלומר האריך ימים בעולם הזה הנקרא אושפיזא, וישאר מקום קברך חרב הנקרא ביתך, שנאמר קברם בתימו לעולם, קברם בתיהם לעולם. ליבלבל פתורך, כלומר יהיו לך בנים הרבה יבלבלו שלחנך. ולא תיחזי חדא, דלא תימות אתתך ותיסב אחריתי. אמר ליה ר׳ לבריה, זיל לגביה שמעון בן חלפתא דליברכך, אזל לגביה אמר ליה תהא רעוא דלא תיבוש ולא תתבייש. אמר ליה אבוה ברי ברוך ברכתא דברכינהו קב"ה לישראל, ותנא בה, ואמר׳ ואכלתם אכול ושבוע והללתם וגו׳. **ועושה תכשיטיה במועד.** תנו רבנן אלו הן תכשיטי נשים, גודלת כוחלת פוקסת[ה]) נוטלת שערה ומעברת סרק מעל פניה, איכא דאמרי מעברת סכין על פניה של מטה. דביההו דרב חסדא הות מיקשטא באנפי כלותיה כו׳, ואפי׳ עומדת על פתח קיבורה, דאמרי אינשי בת שיתין כבת שית (לבל) [לקל] טבלא דהטאי. ר׳ [יהודה] אומר לא תסוד כו׳. תניא ר׳ יהודה אומר אשה לא תסוד במועד מפני שניול הוא לה אם היא תשאר בסיד. ומודה בסיד שיכולה לקפלו במועד שטופלתו במועד. ואע"פ שמצירה עכשיו שמיחה היא לאחר זמן. ומי אית ליה לר׳ יהודה האי סברא (והתנן) בראשון [ב](מסכת כ"ק) מהן מפני שהוא מיצר כו׳. ופירק רב נחמן בר יצחק הנח להלכות המועד

ה) כ"ה נוסחת הכ"מ[ד] כדיבשלמי כאן הלכה ז׳.

מסורת הש"ס

ב) [כ"ק], ג) [כ"ל סרק עי׳ רש"י וכן בי׳ הערוך], ד) ע"ז ז:, ה) שם כ:, ו) שבת פ: ע"ש פסחי׳ מג. ע"ש, ז) מגילה יג. מנחות פו. ע"ש, ח) [עי׳ רש"י מנחות פו. ד"ה סטכתא], ט) [שבת פ: ע"ש], י) כן פי׳ הערוך ערך פקס ועיין פי׳ רש"י שבת שם: ד"ה ולא תפקסם ושמ הפירושים שהביא שם נד׳ ד"ה וכן הפוקסת, כ) [חדוש יעב"ץ], ל) [פ"ק דשבת סוף הלכה כ], מ) ל"ל מפרש בגמ׳ דפוקסת היינו פירוסם יפה יפה, פי׳ בקונט׳ דפירוסם הייני קלינת שער ע"ש תוס׳ ד: ד"ה פוקסת, נ) [ל"ל שני], ס) רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) גמ׳ אשה לא תפוד במועד מפני שניול כו׳ מפני שמיגר הוא ומיגר לו אע"פ שמיגר הוא עכשיו שמח: (ב) רש"י ד"ה לקל עבלא כו׳ הכי עבדא לרהוט בת שיתין: (ג) תוס׳ ד"ה כאן כו׳ כן יומי דדאמרינן בירושלמי זה שנוי: (ד) ב"ה פוקסת כו׳ דבפרק המלניע אמר דפוקסת מתחייבת בשבת: (ה) באר"ח מוטין של בגלן והוא תקון על פניה:

גליון הש"ם

תוס׳ ד"ה כאן במצוה וכו׳ וק"ש אין מפסיק׳ן, לכאורה איתא בשבת דף יא ע"ש דלק"ש מפסיקין ול"ש:

הגהות הגר"א

[א] גמ׳ ומ"ד מעברת סכין פ"פ של מטה כל"ל. (וכ"ה ברש"י וריב"ף ומא"ש ומרדכי):

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) תוס׳ ד"ה כאן במצוה שלא מפסר וכו׳ ובירושלמי זה שנוי וכו׳. הוא מלשון ובגמס כמ"ש מהרש"ל. וכן הוא בגמרא דירושלמי הנ"ל זה שינוי זה שינוי:

מוסף רש"י

ופוסקת ומעבירה שרק על פניה. עיעמא"ל בגמ"ר והוא תרוס (שבת סד.) יש מרבותי אומרים מתקנת שערה המתרק לו ביום דיש שמפרסין בתה כמין בגלן על פניה וכשמוטלי מגיהים הכסר (שם עד:). **לא תסוד.** לא תתן סיד על פניה במועד. **מפני שניוול הוא לה.** בשעיר על פניה, ילון על פי כשטעלתו מתאימה ומגיעי פניה. כיון דכשאה זו אינה אלא עד לאחר המועד, ויוזל בתוך המועד אסור (ע"ז ז:). לקפלו. לנטלו מעל פניה, במועד. כגון שבאה לפות בתחלת המועד ולבסוף יום לו יומים מבלנו ונהגית שימי בתוך המועד (שם). שמח הוא לאחר זמן. לאחר (שם ב). **דכולהו מצר עכשיו ושמח לאחר זמן ניבהו.** כל מה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com